

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzandó.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde Aron, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: Beszélgetés az új erdőtörvényről IX. e s. — A karikás szőlőmivelés. M. K. — Az erdélyrészi szőlővizsgálatokról. Dr. Szaniszló Albert. — Miként tartható fenn a hizó sertések étvágya kapcsolatosan a hizás előmozdításával. Egy monostori. — A kolozsvári lóversenyek. — Vidéki gazd. tudósítás: Szék. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Beszélgetés az új erdőtörvényről.

IX.

Második czim. Az erdei kihágásokról. II. fejezet. Különös határozatok. III. fejezet. A bíróságokról, az illetékességről és az eljárásról erdei kihágások esetében.

Erdész. A második czim II. fejezete tárgyalja A) alatt az erdei lopást, B) alatt az erdei kártételeket és C) alatt a veszelyes cselekményeket és mulasztásokat, melyekről általánosságban már mult beszélgetésünk alkalmával szólottunk.

A) alatt lehető részletesen felsorolja a törvény az erdőben előforduló lopások leggyakoribb eseteit s a kártérítést és büntetést azokra kiszabja. Minden egyes esetenél megkülönbözteti az ellopott dolognak megtérítendő értékét, az ellopás által okozott közvetett kárt és annak az értékét s végre a pénz büntetés nagyságát. E két utóbbi mindig a közvetett kár nagysága szerint változik és rendszeren az ellopott tárgy értékével egyenlő, vagy annak kétszerese, vagy bizonyos hányadrésze. Pld. a ki szórtan fenntartott hagyonczt (hagyásfát) lop el, a lopott fa értékét és kártérítésül ezen értékkel egyenlő összeget tartozik fizetni, ezen felül pedig e két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel sujtandó. A ki valamely élőfáról annak kérgét lehasítja, ellopja, a fa és kéreg értékét tartozik megtéríteni s ezen felül azon értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő, stb. Kiterjed a lopási esetek felsorolása a fán, galyain és héján kívül annak lombjára, gyümölcsére, a gubaesra, fanedvre, gyántára stb. Ki-

szabja e fejezet a büntetést az orgazdákra s kimondja, hogy a lopás megkísértése is büntetendő.

B) alatt elősorolja a törvény az erdei kártételek legfőbbjeit és ezek büntetéseit. Leghosszasabban szól a legeltetésről és méltán ismert bebizonyított tény, hogy a legtöbb erdőt nem annyira a fejsze, mint az ezt követő legelő marha teszi tönkre. Ezen meggyőződésünk mellett az erdőtörvénynek a legeltetési kihágásokra szabott büntetéseit igen szigoruaknak nem tarthatjuk.

A 100-ik §. megszabja a legeltetési kihágás esetében minden egyes házi állat után fizetendő büntetést, pl. egy szarvasmarháért 50 kr. egy juhért 15 kr. stb.; mely összegek terhelő körülmények közt megkétszereződhetnek, sőt megháromszorozódhatnak; ellenben enyhítő körülmények mellett felére leszállíthatók. A büntetésen kívül megtérítendő az okozott kár értéke is, melynek meg kell becsültetnie. Azomban a kártérítési összegnek a minden állatfaj után kiszabott büntetési pénzekhez arányított minimumát a törvény meghatározza; pl. kártérítési összeg a pénzbüntetés felénél kevesebb sohasem lehet; sőt ha a legeltetés 15 éven alóli erdőben történt, vagy ha a kárttevő egy napnál tovább legeltetett, akkor a büntetési pénz teljes összege a minimum. A pénzbüntetésen és kártérítési összegben kívül a tettes még a jót-pénzt is tartozik fizetni; melynek összegét minden legelő állatfajra nézve, a mult beszélgetésünk alkalmával érintett s a közigazgatási bizottság által összeállítandó árszabályzatba kell felvenni.

Ezen kívül a károsítások közt névszerint meg van említve az élőfák megsértése, levágott fa, őlfa, utak, ergettyük vagyis facsusztatók, vízfogók, árkok, tilalmi táblák és több efféle megrongálása; föld, ércz, kő ásása; gyepfelszaggatása stb. és végre az erdőben fennálló házi rendszabályoknak megsértése; pl. nem a kijelölt napon és helyen való gyakorlása a különben jogos fáizásnak stb. Mindezekre külön-külön ki van szabva, a kár megtérítésén felül, a büntetés összege.

C) alatt felvannak sorolva a veszélyes cselekmények és mulasztások azok büntetései. Az ily cselekmények közt legfőbbek azok, melyekből tűzkár eredhetne; a mulasztások különösen az erdőégés ellen való óvakodási és oltási törvényszabta kötelezettséget és intézkedések elhanyagolását tárgyazzák.

Biró. Ugyan lássuk mekkora büntetés van szabva arra a ki az erdőt felgyújtja?

Erdész. Jó, hogy ezt a fontos kérdést megpendítette bíró uram, mert azt egy kissé szöszögtetni szükséges.

Az erdős vidékek népe azon időben, mikor a fának ott még értéke nem volt és a legelők, kaszálók, sőt szántók számára is az erdő kiirtása által nyerte a talajt; akkor megszokta az erdőt értéktelen dolognak, sőt — miután a fanövényzet a fölé elvett területet vissza foglalni igyekezett — ellenségének tekinteni. És e nézet, jobban mondva, hangulat, ösztönné vált a népnél, átment vérebe, úgy, hogy nincs év, melyben az ország erdős vidékeiről nagyobb erdőégések rémhirét ne hoznák az újságok, melyek napokig, sőt hetekig is eltartanak. Az utas egy-egy magas hegy tetejéről 5—6 és több erdőégést pillanthat meg egyszerre, száraz tavaszi és nyári napokon. S a nép ott az ilyeneket már számba sem veszi!...

Hozzá szokott!...

Mintha csak az áfrikai vagy indiai félvad népek közt laknának!...

Biró. Biz az igaz! Nagy szégyen ez ránk nézve.

Épen azért, azt hiszem, jó nagy büntetés van szabva az erdőgyújtogatóra az új törvényben.

Erdész. Az erdőtvény nem szab büntetést arra, a ki az erdőt felgyújtja. Ez a büntető törvény által ki van már szabva, mint később látni fogja bíró uram. Az erdőtvény csakis azokra mondja ki a büntetést, kik oly kihágásokat visznek véghez, melyekből erdőégés származhat; pl. a ki az erdőben engedély nélkül tüzet rak, 2 forinttól 20 forintig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatik, a szerint, a mint enyhítő vagy nehezítő körülmények szólnak a tény mellett.

Biró. Bizony az csekélység azon kárhoz képest, mely esetleg az ily könnyelműségből vagy pajzanságból eredhetne. De hátha valóban tűzkár származik! Akkor is csak ezea büntetéssel lakol a tettes?

Erdész. Erre nézt világosan kimondja a törvény 112-ik §-a, hogy ha valaki az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt, vagy ha az jelenlétében gerjesztetett, vagy bármiképen észreveszi és ki nem oltja, vagy pedig ha ez nem sikerülne, a legközelebbi ház lakóinak ezt tudtul nem adja és e cselekmények vagy mulasztások folytán tűzvész támad: akkor ez többé már nem erdei kihágás, hanem a körülmények szerint valószínűs vétség vagy bűntény, mely a büntető törvény határozatai alá esik.

Ennek ide vonatkozó 422. §-a így hangzik: „A gyújtogató büntetést követi el és 5 évtől 10 évig terjedhető fegyházzal büntetendő a ki . . . . . raktárt, gazdasági épületet, szabad téren fekvő nagyobb mennyiségű áru- vagy termény készletet, ... erdőt, nagyobb mennyiségű építési, vagy tüze-

lésre szolgáló anyag készletet, ... szándékosan felgyújt.”

A 425. §. pedig így szól: „A ki a 422. . . . §-ban megjelölt valamely tárgyat gondatlanságból gyújtott fel: a tűzvész okozás vétségét követi el és egy évig terjedhető pénzbüntetéssel; ha pedig az által valakinek halála okozatik; 5 évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Biró. Hát a kár nem térítettik meg.

Erdész. Nagyon természetes, hogy meg kell annak térítettnie, a mennyiben a tettes vagyonnal bír; de erre nézve külön kártérítési keresetet kell indítani a törvényszék előtt.

A veszélyes cselekmények közé számítja az erdőtvény továbbá ergettyű (facusztató csatorna) készítését ott, hol arra engedély nem adatott, az engedély nélkül való kátrányégetést, hamuzsir- és szurok főzést, mész- és szénégetést stb. Ha pedig ezen iparágak által tűzvész támad az erdőben, az azt okozó a kárt megtéríteni tartozik és a büntető törvények szerint fog bűnhődni.

Sőt fa-rakodó vagy dolgozó helynek engedély nélküli felállítás, fűrészdör ásása, épületi fa faragása stb.; ezen kívül tilos uton való járás kocsival vagy marhákkal; az erdőben engedély nélküli, gyanút ébresztő kóborlás több efféle . . . , mind a tiltott cselekmények közé tartozik és kisebb-nagyobb büntetéssel fenytetik.

E fejezetet kivételes intézkedések zárják be, melyek azon esetre vonatkoznak, mikor valahol az erdei lopások nagyon elszaporodtak. Ekkor ugyanis a közigazgatási bizottság javaslata folytán a belügyminister elrendelheti, hogy az illető vidéken bárki csak annak igazolványa mellett adhasson el erdei terményeket, kitől ez utóbbiakat szerezte. Az ily igazolványoknak az illető községek előljárói által láttamozva kell lenniök.

A III-ik fejezet szól a bíróságokról, illetékességről és eljárásról,

erdei kihágások eseteiben és erdészeti szempontból szakszerű magyarázatot nem kíván.

Biró. Mégis jó lesz erdész ur, ha úgy nagyjából elmondja, hogy mi van benne; aztán jobb kedvvel fogom olvasni részletesebben is.

Erdész. Lássuk hát e fejezetet is főbb vonásaiban.

Az erdei kihágások eseteiben a bírói hatóságot megyékben a szolgabírák, rendezett tanácsu, valamint törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány, vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselő gyakorolja. Igen fontos azonban bíró uramra nézve, hogy azon esetben, ha a lopás vagy kártétel 10 forintot felül nem halad, a káros az ügyet, ha neki úgy tetszik a községi előljárónál, tehát a falusbírónál is bepanaszolhatja, mely esetben ez gyakorolja az elsőfoku bíraskodást.

Biró. Az eljárás természetesen jegyzőkönyv vezetés mellett és úgy történik, mint kisebb polgári peres ügyekben.

Erdész. Igenis.

Biró. Hisz ez nekünk falusbíróknak sok dolgot fog adni.

Erdész. Minden esetre! Igen sok vidék van, a hol annyi az erdei kihágás, hogy a falusbíráknak már csak azért is jut belőlük bőségesen, mivel a szolgabírák nem fogják elgyőzni.

Aztán a legtöbb erdei kihágásnál a kár értéke nem haladja meg a 10 frtot és ha épen valamivel meg is haladná, a panaszló nem számít fel többet, csak hogy gyorsabban elintéztessék, mert reményli, hogy a falusbírákkal hamarabb lejár az ügy, mint az annyi különféle ügygyel tulterhelt szolgabiráknál.

Biró. Az igen természetes, mert minket legközelebb érnek az erdész urak és az erdőőrök; nem kell oly messze menni a tárgyaláshoz és a tettesek s tanuk is mindjárt kéznél vannak; ha szükséges, hamarosan megtartjuk az erdei szemlélt is.

De hát miért vették ki tulajdonképen az erdei kártételek és lopások elítélését a járásbírák kezéből?

Erdész. A dolog abban leli magyarázatát, hogy az erdei kihágások nagy mennyiségénél vége hossza nem volna a perlekedésnek, ha csak járásbíráknál lehetne panaszt emelni.

Aztán a járásbíráknak sokkal nagyobb kerületeik vannak, mint a szolgabíráknak és így az erdőőröknek és tanuknak s általában a beidézetteknek többnyire igen messze kellene menni a tárgyalásokra.

Az erdőőröz személyzetnek ideje jelentékeny részét útban kellene tölteni, a mi a birtokosnak is sokba kerülne s a szolgálat is nagyon szenvedne. Így az ember a falusbírákkal s nagyobb kihágások esetében a szolgabírákkal sokkal egyszerűbben és gyorsabban elvégzi ügyeit, mint a járásbíróval, vagy épen a törvényszékkal.

Általában azon igyekeztek a törvény megalkotói, hogy az erdei kihágások gyorsan és egyszerűen intéztessenek el.

Biró. Az igen böles dolog is, mert az alsó osztályu nép olyan mint a macska; az elkövetett hiba után mindjárt oda kell ütni az orrát, hogy tudja meg miért büntetik és ne feledkezzék meg róla egyhamar.

Erdész. Az eljárás megkönnyítésének szándéka vezérelte az erdőtvörvény alkotóit azon engedményben is, miszerint a károsítottak kártalanítási igényeiket, ha a kár 30 frtot meghaladna, ezen összegre, vagy azon alól is leszállíthatassák azon célból, hogy ne kelljen vele törvényszék elé menni és ügyvédet fogadni; hanem a szolgabíró is elítélhesse egyszerű szóbeli sommás eljárás útján. Kivételt képeznek az erdei lopások azon esetei, midőn az ellopott tárgy értéke 50 frtot meghalad.

Biró. S miért e kivétel?

Erdész. Mert a büntető törvény az 50 frton alól lopást csak vétségnek, az ezen felülit pedig büntetnek állapítja meg és a büntetteket — igen helyesen — nem akarták a törvényhozók a közigazgatási hivatalnok bíraskodása alá vetni, mert különben a jelenlegi jogi felfogással a legnagyobb ellenmondásba jöttek volna.

Erdői kihágási ügyekben a másodfoku birói hatóságot a főispánból, akadályoztatása esetében az alispánból — miat elnök — és a közigazgatási bizottság két tagjából alakított bíróság alkotja.

Végre fontosnak tartom, hogy a kártérítési összeg és a pénzbüntetés behajtásáért nem kell külön folyamodnia a károsnak, hanem ez iránt az eljárás első foku bíróság (tehát esetleg a falusbíró is) hivatalból intézkedik.

Biró. És ha a tettes fizetésre képtelen?

Erdész. Akkor az erdőtulajdonos kárban marad ugyan, de a kiszabott pénzbüntetés fogságra változik át. A tettes minden 3 frtért 1 napig tartozik fogságban ülni.

A 3 frtnál kisebb maradék összegért 1 egész nap számítottatik fel.

(Folytatása köv.) e - s.

A karikás szőlőmivelés.

IV.

13) Szüret.

Hogy a szőlőnek még hátralévő munkálatait alkalmas időben végezhessek: szükséges a szüretet, a szőlő teljes érettségi fokra jutásakor, október végén, vagy november elején eszközölni, mielőtt a további munkát hátráltató, vagy teljesen felfüggesztő, komor őszi napok beállanának.

Minden szőlős gazda saját céljai szerint eszközli a szüretet. A hol elkülönített ültetvények nincsenek és faj bor készítése sem lehető, saját érdekének tesz szolgálatot a tulajdonos, ha a későn érő, vagy teljesen éretlen és sáros gerezdeket külön választatja s azok borát olesőbb eladásra külön kezeli.

Egyébiránt, a szüret nem tartozik a szorosabb értelemben vett szőlőmivelés keretébe; ez és a bor készítés, külön álló munkákban bőven tárgyalva vannak, azokból mindenki megszerezheti magának a szükséges tájékozást.

14) Őszi metszés.

Szüret végeztével azonnal megkezdendő az őszi metszés.

A szőlőszedők előre kivágják a fűz és hárs vagy káka kötelékeket s fogodzó kapesokat; a szőlőtő ekként a karótól el lévén választva, a metsző szabadon láthatja a meghagyandó magfákat és sarok hajtásokat.

Legelőbb levágatják a tavasszal hajtott karika, mely többé teremni nem fog, azután szemügyre veendő a tőkének egy évesnél vénebb része és a tavaszon vágott csap. Ha a régi cseretűk épek, erőteljes magfákat neveltek, akkor a csap, hajtásával együtt, tőből levágandó, helyette fedezetül új sarokhajtást, hagyván, mely tavasszal vágatják két szemes csapra.

A metsző, a rügyek megértése nélkül, feltakarítja a magfákat; a tőkéről minden szárazságot levág; a tavaszon hagyott új sarokhajtásokat is feltakarítja. Ha a szükségesnél több magfa van is, azokat most még mind meg kell hagyni, mert fedésük sok eltörik, vagy a földből kiállókat nyul és eger cirágja, vagy elfagynak, elrothadnak; tavasszal aztán a nem szükségeseket mind le lehet hányni.

Őszi metszéskor a meghagyott fákról semmi levelet nem kell letakarítani, lefosztani, lehull az magától, midőn a fa teljesen megérett.

Metszés után szabadon maradnak a meghagyott vesszők, hogy az őszi meleg napokon érésük siettetve legyen.

15) Fedés.

Mielőtt a zivataros, esős novemberi napok beállanának, a kinnetszett szőlő töveket — ha csak lehető — száraz időben el

kell fedni. Legelőbb a tőke tövire kell földet hányni, hogy maga a földszinben álló tőkefő egészen borítva legyen; azután, hegy mentében le kell fektetni a szőlő tövet minden vesszőivel egy csomóba s egész hosszában földdel beborítani, vékonyan, annyi sulyt rakván rá, hogy fel ne emelkedjék.

Legtöbb bajt okoz a fedésnél a vén fa, mely bajosan hajlik meg annyira, hogy épen a földre lapuljon, azért arra sokkal magasabban kell halmozni a földet, mint a könnyen hajló fiatal magfára; a bekövetkező erős tél,*) az el nem fedett csapásokat tetemesen megrongálta, mit bővön bizonyít ilyenkor azon tapasztalat, hogy a szőlőfa belén ághegyre siető nedv a karikán gazdagon kifejteti ugyan a termő rügyeket, de vissza térő utjában az elfagyott vén cserfakéreg a tőkére azt vissza nem vezetési ekkor szárad el sok karika, mikor már terméssel rakva áll.

Fedésre soha se kell szalmát alkalmazni, mint Erdélyben főként a szászok trágyázás helyett tesznek; a szalmával takart szőlőtők alá téli tanyát vernek az egerek s a magnak hagyott veres vessző kergét lerágnak; sokszor egész tőkét megsemmisítenek.

M. K.

Az erdélyrészi szőlővizsgálatokról.*)

Az országos szőlővizsgálatok, melyek a földmivelési miniszter ur ő exellenziája intézkedései folytán megindultak, néhány nap múlva — legalább az erdélyi részekben — véget érnek és így nagyon is ideje, hogy arról egy rövid értesítést közrebocsássak.

Mint azt e lapok t. olvasó közönsége jól tudja, az erdélyi szőlővizsgálatog voltaképen a jul. 20—21-én tartott Peéri tanfolyamnál vesszik kezdetüket. E tanfolyamról különböző lapokban olvastam már értesítést és én csak is egy tényt kívánok itt e részben felemlíteni, azt nevezetesen: hogy ezen tanfolyamnak sikerült hazánkban legelőször a szárnyas Phylloxerák jelenlétét constataálni. Ez ideig a szárnyasokra nézve sokan azon hitben éltek, hogy azok hazánkban nem is fejlődnek ki; az említett alkalommal azonban a Peéri szőlőkben igen nagy számú nymphákat (gyökereken) és szárnyasokat találtunk és pedig a nélkül, hogy valami nagy utánjárást kellett volna tennünk. Ha valaki valamely már phylloxerásnak ismert honi telepen szárnyasokat akar kapni, ne csináljon semmi körülményes eljárást, keresse azokat a szőlőlevelek alsó lapján s ott meg fogja őket találni; egyre azonban figyelmeztetem: mielőtt ráfogná, hogy mit talált, nézze meg előbb a mikroszkop alatt, mert a szőlőtelepeken más apró szárnyas rovarok is találkozhatnak. Ugyancsak az említett alkalommal megtaláltuk a szárnyasok tojásait is.

Ha itt azon kérdésre akarnék felelni, ki fedezte fel az első nymphát és szárnyast Magyarországon: arra névvel felelni nem tudnék. Ugyanis expedícióinkban többen voltak, kik azt — hogy úgy mondjam — egyszerre találták meg és így talán leghelye-

lyesebben teszek, ha a Phylloxera nymhpák és szárnyasok hazánkban első megtalálása és constataálásának, szomorúan érdekes tényét nem egy egyén nevéhez, hanem a „Peéri Phylloxera-expedícióhoz“ kötöm.

Mily mennyiségben fordul elő hazánkban (Peér) a szárnyas Phylloxera, e tekintetben annyit mondhatok, miszerint az egész alkalommal oly számosan voltak azok, hogy a mint az első példányt megtaláltuk, pár percz múlva minden jelenlevő (még a kevésbé jártas is) könnyen talált reájuk.

Mikor fejlődik hazánkban (Peér) a szárnyas alak? E kérdésre ismét csak az eddig mondottakkal válaszolhatok. Mi július 20-án találtuk őket és pedig ekkor már igen sokat. Kétségtelen, hogy már jóval előbb lehetett volna ott őket megtalálni s egyes peéri és Peér vidéki lakosok állítása szerint azok már 3 héttel előbb voltak ott találhatók.

Ha már hazánkban a szárnyas alak és annak tojása megtalálható: kétségtelen, hogy itt az azt követő alakok (him, nőstény és tojás) is előfordulnak, csak a maga idejében és módja szerint keressük őket.

Megemlíthetem még e tekintetben, hogy Peér közelében Pelében is találhatók szárnyasok és azok tojásai, még pedig nagy számban: a mint erről egyik erdélyrészi Phylloxera vizsgálótól értesültem; ki úgy vélem — miután alkalma nyílt észleleteket tehetni, — nem sokára egy vagy más helyen közzé teendő e tekintetben szerzett tapasztalatait, mit velem együtt mások is várnak.

A peéri kirándulás tehát meghozta a maga eredményét a tanulmány számára is, bár ezen eredményt a dolog praxisára nézve nagyon is szomorú tudomásul vesszük; mert ezen szárnyas phylloxerák nagyon megkönnyítik a rovar tovaterjedését s különösen pedig nagy mérvben veszélyeztetik a szomszédos falvak szőlőit.

De szoljunk csak a czimben felvett tárgyról: az erdélyrészi szőlővizsgálatokról, illetőleg azok eredményéről.

A vizsgálattal foglalkozók mindannyian tanárok lévén, már részint visszatértek, részint pár nap alatt visszatérnek tanári foglalkozásaikhoz s így e vizsgálatok befejezettek. Célba volt véve az összes erdélyi szőlők átvizsgálása, mit azonban ez alkalommal elérniünk nem lehet; mely tekintetben a gyakran esős idő s esetenként a nehéz hegyi utak is, nem kis akadályul szolgáltak. Mindamelllett átvizsgáltatott Erdélynek egy nagy része s egykezünk azon, hogy lehetőleg oly területek vizsgálatlanul ne maradjanak, melyeknél a phylloxera netaláni jelenléte nagyobb valószínűséggel bir és a honnan az ország több részébe vesszük származtak el.

Lényegesen elősegítette a vizsgálok működését azon körülmény, hogy a közigazgatási hatóságok részéről általában előzékenységgel, pontosan és erélyesen támogattak; sőt nyilvánítanom kell, hogy egyes hatóságok e tekintetben minden várakozásunkat felülmúlták. Ugyanezt mondhatom egyébiránt általánosságban a szőlőbirtokosságról is.

A vizsgálatok mindezideig phylloxera találására nem vezettek; mely körülményt, — habár a phylloxera vizsgálatoknak

*) Milyen volt a legközelebbi.

Szerk.

*) A helybeli napi lapokból átvéve.

Szerk.

abszolút értéket, mint azt már többször és több helyen kifejtetem, nem tulajdoníthatunk — mindenestre örömmel vesz tudomásul Erdély szőlőbirtokossága.

A lefolyt szőlővizsgálati mozgalomnak van még más igen fontos eredménye is. Erdélyből mintegy 16 egyén vett részt a pééri kirándulásban és így tehát 16 egyénnek nyílt alkalom gyakorlatilag is tájékozást szerezni a phylloxeraügyben. Ma tehát hazarészünkben meglehetősen megsaporodott azon egyének száma, kik akár a miniszterium felszólítására, akár magánosak vagy a vidéki hatóságok felkérésére bizonyára készséggel fognak lakó vidékükön netalán felmerülő esetekben vizsgálatokat tenni s készséggel fogják az e téren szerzett ismereteiket terjeszteni. Az ily módon — hogy úgy mondjam: otthon vagy közelben, — végzett vizsgálatoknak azon előnye van, hogy a vizsgáló az időjárás és vasuti vagy más menetrend által nincs korlátolva s tetszése szerint választott időben, kényelmesen hajthatja végre a vizsgálatot.

Eredménynek vehetjük továbbá azt is, hogy a kiküldött szőlővizsgálók jár-keleseiükben többekkel megismertették az ügyet és többekben felkeltették az ügy iránti érdeklődést.

Az ügyismeret így mindinkább terjedvén és népszerűsödven: ma már azt is elérhetjük, hogy mind több helyen alakulhatnak a nagyobb szőlőközségekben s szőlővidékeken oly Phylloxera bizottságok, melyek kellő szakértelemmel örökhetnek és vizsgálhatnak területükön s működhetnek az ügy érdekében.

Bezárom közlésemet annak ismételt kijelentésével: hogy az Erdélyi részben működő szőlővizsgálók a szorosán vett „Erdélyben“ mai napig Phylloxerát nem találtak.

Dr. Szaniszló Albert.

Miként tartható fenn a hizó sertések étvágya kapcsolatosan a hizás előmozdításával?

Igen gyakran méltó panaszra fakad a gazda hizó sertéseinek hirtelen beálló étvágyhiánya miatt, a nélkül azonban, hogy legtöbbször közvetlenül segíthetne a bajon; mert vagy a hiányzó szakismeret, vagy gyógyszerek nem léte meggátolják ebben. E tarthatlan állapot azon visszás helyzetet idézheti elő, miszerint a gazda kényszerítve lesz sertését hentesnek eladni, mielőtt a hizás befejezve lett volna, vagy pedig bevárni az önmagától visszatérő — ha már csakugyan vissza tér — étvágyat, mi napokat vévén igénybe, a hetek alatt felhalmozott hust és zsirt lehullatja vagy jobban mondva felemészti a sertés, önmagából lévén utalva a szervezet kívülről fel nem vett tápszerek hiányában táplálkozni.

Igy vagy úgy: a gazda tetemes kárt szenved, mert a vissza esett hizással a szép összeget képviselő, telemészített tápszerek semmisülnek meg, vagy a teljes hizás előtti eladással a tápszerek tökéletesen nem használtathattak ki.

Ezek szerint nem lesz talán értéktelen egy igen egyszerű, úgy szólva semmibe sem kerülő gyakorlati eljárás ismertetése, tekintettel úgy az étvágy hiány kiküldése, mint a hizás gyorsítására.

Ritka gazda, ki nem rendelkezik megavasodott sertés csontok mint: álkapocs, lapoczká stb. felett s ha ez meg van kész a gyógyszer, a mennyiben nem szükséges egyéb, mint ezekből a hizás tartama alatt a lehetőségig gyakran reggelenként egy darabot jól kifőzni s ezt a zsiros ivót lágy melegen a hizó sertés elébe tenni. A sertés nagyon jó kedvvel issza meg s ezután hatalmas étvágya támadt, mi a hizalásnál a főszerepet viszi. S míg ennek gyakori adagolása az étvágy hiány felléptét teljesen kizárja, addig mástól azon jótékony hatása észlelhető, hogy a hizás szinte szemmel láthatólag gyorsítva van s így a takarmány tökéletesebb kihasználása, értékesítése mellett, a várt eredmény is nagyobb leend.

Egy monostori.

A kolozsvári lóversenyek.

Idei versenyeknek kiváló érdeket kölcsönzött azon örövendetes körülmény, hogy a futtatók között több új névvel találkozottunk és a mezők is szokatlanul szép számmal díszlegetek. A két napi verseny lefolyásának rövid vázlatát a következőkben adjuk:

I. Első nap szeptember 17-én. I. Erdélyi díj, értéke 1200 frt, távolság 9000 (!) meter, urlovarok. Nyolcz ló indult, futás tartama 15 percz 20 másodpercz. Első Melinda, lovagolta tulajdonosa Báro Wesselényi Béla., második Niche, szintén tulajdonosával, Báro Bánffy Györggyel., harmadik Gyurka, Báro Bánffy Ádám tulajdona, lovagolta Gróf Almássy Kálmán. E verseny igen szépen és érdekesen folyt le, mind a nyolcz ló meglehetősen egymásutánban érkezett be, mi a lovasok ügyessége mellett, tán az avatott vezetőnek Báro Wesselényi Bélának érdeme.

II. Másodosztályu államdíj, értéke 3000 frank távolság 3216 meter, itt csak két ló: Báro Wesselényi Béla Judithja (lov. Richards) és Báro Wesselényi Miklós Annája (lov. Friedreich) versenyzett, az elől nevezett vezetett és nyert, futás tartama 5 percz és 40 másodpercz.

III. Hölgyek díja: tiszteletdíj, távolság 2000 meter, urlovarok. Három ló indult, de Báro Wesselényi Béla Banillája csakhamar visszatartatott és így a Gróf Bethlen István által nevezett és Báro Bánffy György által lovagolt Nana elsőnek érkezett, míg Báro Szentkereszt Pál Finnyása (lov. Székely János) jó másodiknak ért be, futás tartama 3 percz és 25 másodpercz.

IV. Harmadosztályu államdíj, értéke 2000 frank, távolság 3216 meter, három ló indult és Báro Wesselényi Béla Bukarestje (lov. Richards) elsőnek érkezett., Gróf Teleki Géza Csicsója (lov. Smard) második. Miután azonban Richards, állítólag szabálytalanságot követett el, (ámbar ez hitelesen constatálható nem volt), a két tulajdonos a díjat megosztotta.

V. Akadályverseny, a Reiter-klubb 300 forintos díja, távolság 4000 meter, urlovarok. Öt ló indult, de három lassanként elmaradt és így kettő: Albrechtovich kapitány Ravasza (lov. Merhall hadnagy) és Namless lován Sényi kapitány küzdöttek a babérért. Ravasz a tulsebes iramot tartani nem tudta, a fal másodoszori átugrásához már lankadtan érkezett és ott lába meg is sérült, mire az elcinto tartott Namless

szépen felvonult és négy lóhosszal győzött, bár ő is ki volt meritve. A ritka szépségű versenyt a közönség éber érdeklődéssel kísérte s örömmel jegyezzük fel, hogy a legkisebb bal eset sem fordult elő. —

Második nap szeptember 19-én. I. Akadémia verseny, értéke 400 frt, távolság 4000 meter, urlovarok. Hat ló indult, futás tartama 5 perc 30 másodperc, első Sényi Sándor és Namless-e; második Gróf Teleki Géza Kalandora (lov. Friedreich), harmadik Bárány Wesselényi Béla Patkója (lov. Gróf Almásy Kálmán). Igen szép verseny volt, mely Namless kitünő idomítását fényesen bizonyítja.

II. Első osztályú államdíj, értéke 4000 frank, távolság 4824 méter, futás tartama 7 perc, Gróf Sztáray János Altona (lov. Smard) és Dagmarja (lov. Entwistle) ellen csakis Gróf Wesselényi Béla Judithja (lov. Richards) küzdött. A híres Altona elsőnek ért be, Dagmar alig volt visszatartható a második helyen — és így versenyünk elegendő nagyját, aranyokkal és tételekkel együtt ismét a Királyhágóntuli telivértényezésnek jutott.

III. Eladó verseny, értéke 500 frank, távolság 2400 meter, urlovarok. Hat ló indult, futás tartama 2 perc 30 másodperc; Bárány Bányfi György a Gróf Teleki Géza Nanáján eleitől kezdve vezetett és szépen nyert, Bárány Bányfi Ádám Gyurkája; Gróf Almásy Kálmán által kitünően lovagolva második, míg Gróf Teleki Géza Csicsója (lov. Beniczky Gábor), melynek sokan a győzelmet jósolták, csak jó harmadiknak ért be. Nanát az árverésen Gróf Sztáray János 980 frton vette meg.

IV. Polgári és Kolozsvár városi díj, értéke 250 frt. távolság 2000 meter, urlovarok. Öt ló indult, futás tartama 3 perc 50 másodperc, első volt Hutflesz Károly lován Bárány Wesselényi Béla, második Korbuly Géza lován Bárány György.

V. Vigasz verseny, értéke mintegy 300 frt, távolság 1600 meter. Három ló indult, futás tartama 3 perc 35 másodperc, Gróf Sztáray János Dagmarja (lov. Entwistle) tetszés szerint nyert.

VI. Az u. n. földész versenyben öten indultak nyereg nélkül, első volt a Gyergyovics Lajos, második a Tökés Miklós, harmadik a Nagy Pista lova, kaptak 45, 20 és 10 frt jutalmat.

VII. Camindij akadályverseny, a Bárány Bányfi Ádám által adott művészi kivitelű kandallóra; négy ló indult urlovarokkal, Bárány György Erzsike lován vezette a versenyzőket. Igen érdekes futás és majdnem kivétel nélkül sikerült ugrások után elsőnek a Teleki Bárány szövetség Pattiján Gróf Almásy Kálmán érkezett, míg Bárány Szentkereszt Pál Finnyása (lov. Beniczky Gábor) második helyen jött be.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Szék, 1880, szeptember 12.

Az aratás és takarodás teljesen bevégeztetett. Ugy az őszi, mint a tavaszi gabonák hozama kelendő. A nagyon kevés szénatermést a sarjatermes kárpotolná; de készítéséhez kedvezőtlen idő jár. Legelőik és tarlók kellő taklálékot nyújtanak állatainknak. Törökbuza

fél termést ígér. Szőlőtermés közepes. Az őszi munka augusztus utolsó hetében megkezdődött. Állataink egészségesek. Gabona ára elég jó, Kiss Sándor.

Értesítés a ragályos és járványos állati betegségekről 1880. sept. hó 7-től—15-ig.

M e g y e	K ö z s é g	Az állatok faja és darabszáma	A kör megnevezése	Elhullt vagy gyógykezeltek
Fogaras	Hersény	1 szarvm.	lépfene	elhullott
"	Teleki-Becse	1 "	"	"
Háromszék	Pápa	1 "	"	"
N.-Küküllő	Kis-Sink	1 "	"	"
"	"	9 sertés	"	"
"	Nagy-Sink	1 szarvm.	"	"
Hunyad	Hátszeg	1 ló	takonykór	kiirtatott
Maros-Torda	Abafája	1 "	"	"
N.-Küküllő	Homorod	1 "	"	"
Kolozs	Ó-Gyerő-Monostor	1 "	rühkór	gyógykezel.

Magyarország somogymegyei J a m a pusztán a marhavész kiütött, valamint Horváth-Szlavonország négy helységében is marhavész uralg.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1880. szeptember 11-től szeptember 18-ig

Buza emelkedőben; forgalom 80,000 metermázsa, ár 10 frt 90 krig.

Rozs emelkedő, forgalom 5000 metermázsa, ár 9 frt 40 krig.

Árpa jól kelendő, forgalom 5000 metermázsa, ár: takarmányárpa 6 frt 40 kr., seres árpa 7 frt 50 kr.

Zab meglehetősen, forgalom 5000 metermázsa, ár 5-97 —6 frt 10 krig.

Törökbuza lanyha, forgalom 12,000 metermázsa, ár 7-60—7 frt 75 krig.

Gyapju meglehetősen jó kelendőségben, gyárilag mosott 7500 kilogr. 2 frttól—3 frt 65 krig.

G a b o n a - á r a k :

	minimum és maximum: Budapest sept. 18.	Bécs sept. 18.
Buza	10-35—11-30 frt	10-35—12-20 frt
Rozs	9-15—9-40 frt	9-45—10-25 frt
Árpa, takarmány	6-00—6-20 frt	6-00—6-65 frt
Árpa, szeszizőzésre	7-00—7-50 frt	— — — frt
Árpa, seres	8-00—9-00 frt	7-60—10-30 frt
Zab	5-80—7-75 frt	6-25—7-15 frt
Törökbuza	7-60—7-65 frt	6-25—8-60 frt

Budapesti marhavásár sept. hó 16-án Őszszes felhajtás 2347 drb. nagy és 2726 drb. apró marha. Ebből eladatott 28 drb. bika, 962 drb. ökör, 1000 drb. vágó tehén, 230 db. fejős tehén, 127 db. bival, 396 db. borju, 2330 db. birka. Árak: bika darabonként 80—138 frt, ökör páronként 160

340 frt, vágó tehén páronként 130—250 frt, fejős tehén darabonként 80—175 frt, bival páronként 150—230 frt, borju darabonként 16—37 frt, birka páronként 9—17 frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 48—53 frt, tehénhús 46—49 frt, borjuhús 70—90 frt, bivalhús 44—46 frt.

Bécsi marhavásár sept. 14-én. Összes felhajtás 2371 drb és pedig 1352 drb. magyar, 836 drb. lengyel és 138 drb. német fajta, melyből 2210 drb. ökör, 91 drb. tehén, 59 drb. bika és 11 drb. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 57—61.50 frt, lengyel 57—60 frt, német 57—61.50 frt, tehén 48—53 frt, 48—53 bika frt, bival 48—50 frt. Lábán darabonként 105—230 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár sept. 17-én. (Az első magyar sertésbizalmi és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése). A lanyha hangulat, mely a hét elején uralkodott, az által, hogy kivivők és más fogyasztási helyek az üzletben élénk részt vettek, gyors fordulatot vett és mert a szükséglet a felhajtást jóval felülmutta, vevők gyorsan vásároltak be, az árak pedig hétférlattal emelkedő irányt követtek.

Heti átlag árak: magyar válogatott 220—280 klgr. 57½ —58½ kr, könnyű 180—220 klgr. 59—60 kr, öreg nehéz 56 kr, vidéki sertés 57—58, szerb 57½ kr, román 58—59 kr. klgrmkint tisztasuly szerint.

Eleség árak: tengeri 7.90 frt, árpa 6.30 frt. mm. városi raktárban. Helyi állomány: szeptember 10-én maradt 65,010 drb. Felhajtás: Alvidékről hizott 5380 drb., alvidékről sovány 580 drb., Szerbiából 280 drb., Romániából 1050 drb., vidékről 220 drb.; Magyar k. állam vasuttal 260 drb. összesen 72,780 drb. Elhajtás: Felvidékre 620 drb., Bécsbe (m. héten 355 drb.) 2920 drb., Csehországba 560 drb., Bodenbachon át 2440 drb., Rutkán át 680 drb., Budapesti fogyasztás 2180 drb., Kültelki fogyasztás 70 drb., Magyar állam vasuttal 80 drb., összesen 9500 drb. Marad állomány 63,280 drb. A részvény szállásokban 13,170 drb. van elhelyezve.

Az egészségügyi és transito szállásokban szeptember 10-én maradt 4305 drb., hozzá jött: szerbiai 1045 drb., romániai 282 drb., összesen 5632 drb., ebből eladatott 862 drb., marad állomány 4770 drb. és p. 1704 drb. szerb és 3066 drb. román. Az egészségi vizsgálat által eddig 950 drb. a fogyasztás alól kivonatván, kiirtatott.

Disznózsir jó; kész áru hordóval együtt 72—73 frt, szeptember havi kötésben hordó nélkül 70 frt.

Szalonna igen jó kelendőségben; vidéki szalonna 67—68 frt, városi áru 67—68 frt, füstölt szalonna 72—72.50 krig.

Bécsi sertésvásár szept. 14-én. Összes felhajtás 3344 drb. és pedig 932 drb. nehéz, 977 drb. közepnehéz és 1435 drb. süldő; melyből 1589 drb. magyar, 1435 drb. orosz-lengyel, 240 drb. szerb és 80 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 53—54 frt, közepnehéz 50—52 frt, süldő 40—50 frt; szalonna és zsir 66—68 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzalog-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 4½ 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre a legelőnyösebb feltételek mellett, ugyszintén bekebelezett terhek kifizetését gyorsan eszközli a

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

(2.) (38—52.) Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.
Ertekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 2—4 óráig.

(24.)

Ajánlkozás.

(2.—3.)

Az orsz. magyar gazd. egyesület istvántelki földmives és kertész iskola 3 éves, valamint az érdiszegi m. kir. vinczellér képezde 2 éves tanfolyamát jó sikerrel végzett és mind a két intézetből oklevelet nyert ifju, méltányos díjazásért: gyümölcsészeti, szőlészeti és pincze-mesteri állást kész elfogadni s mint erdélyrészi, leginkább itt óhajtana alkalmazást nyerni. Szives tudakozódásokra bővebb felvilágosítással kész szolgálni

TAKÁCS MÓZES,
iskolatanító Vizaknán.

A szürethez

(23.)

ajánljuk legjobb szerkezetű

(3—6.)

borsajtókat

orsóval és a nélkül, szőlő-malmokat 30 frttól 105 frtig, szőlő-morzsoló-szitákat, darabja 7 frt, borlehu-zó-gépek (szivatjuk) legújabb szerkezet, szélkazánnal és golyó-szelentyűvel, melyekkel mustot, valamint bort a seprőtől egészen tisztán lehet lehuzni, a nélkül, hogy azt felkeverje.

Valódi amerikai nyomó és szivó ruggyanta-tömlők, borlehu-zó-tömlők, palaczkok be-töltési készletek, dugasztó-gépek valamint mind a pincze-eszközökhöz tartozó cikkek.

Képes árjegyzékek kívánatra ingyen kiszolgáltatnak.

SCHOTTOLA ERNŐ és NEOSCHIL,
Budapest, váci-körut 28. sz.

Pincze felszerelési eszközök, bor és sörfejtő szivattyúk, dugaszoló és palaczköltő gépek,

de különösen gazdasági gépek nagy raktára, ugymint
törökbuza morzsolók 35 forinttól kezdve,

Mayer-féle Trieurök,

melyek a konkolyt, bükkönyt és vad zabot tökéletesen kiválasztják
kaphatók kedvező feltételek és jótállás mellett

az első magyar gazdasági gépgyár összpontosított raktár
és gépműhely erdélyországi fióktelepében

(5.)

(29.—45.)

WALSER FERENCZ-nél
Kolozsvártt, bel-monostorutca 12. szám.

P i a c z i á r a k .

A h e t i v á s á r		Egy hectoliter vagy metermázsa*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
h e l y e	n a p j a	tiszta buza	legy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Meszteroze	sept. 14	750	600	600	—	440	500	230	100	300	36
Brassó	sept. 17	800	760	540	330	220	489	270	—	225	48
Caik-Szereda	sept. 15	900	—	450	350	225	575	200	80	175	36
Déva	sept. 14	960	870	680	400	480	600	580	200	250	36
Déva	sept. 11	900	900	772	—	700	700	360	160	220	36
Erzsébetváros	sept. 17	675	550	500	—	200	450	200	—	250	44
Fogarás	sept. 10	946	822	694	—	180	640	150	—	240	42
K.-Fehérvár	sept. 11	1170	930	840	—	720	735	280	100	240	48
Gy.-Sz.-Kiklós	sept. 11	800	—	450	350	350	550	270	60	—	38
Kolozsvár	sept. 18	700	—	550	—	180	490	250	200	300	45
M.-Vásárhely	sept. 16	800	700	460	350	210	520	300	90	300	44
Nagy-Enyed	sept. 16	1080	840	660	—	226	450	400	140	—	44
N.-Szeben	sept. 17	700	550	500	430	190	500	180	100	300	44—48
Begesvár	sept. 16	720	530	470	—	440	530	150	—	150	44
G.-Sz.-György	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	sept. 16	700	525	562	337	200	424	170	70	200	40
Sz.-udvarhely	sept. 14	800	630	500	—	200	500	220	40	200	36

*) A csillaggal jelelt árak metermázsa értendők.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40
krjával számítottak.

A hirdetés szövegét
a t. megrendelők minden
külön díj nélkül tet-
szés szerint akarhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.											
A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1	1-3	4-11	12-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-52		
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
1/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
1/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/16 v. nyolczad oldal	3	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai
és
lapunk t. előfizetői
25% vagyis egy negyedrészt
engedményben részesülnek
ha hirdetésük beküldésekor
tagsági vagy előfizetői
minőségükre hivat-
koznak.